

Invånar-, patient- och närståendemedverkan inom hälso- och sjukvård i Region Östergötland

Bakgrund

Patienters och närståendes upplevelser och beprövade erfarenheter är en kunskapskälla som tillsammans med forskning och professionernas beprövade erfarenheter skapar förutsättningar för en personcentrerad och säker vård. Patienter och närstående ska därför vara medaktörer i utvecklingen av hälso- och sjukvården.

Vikten av patientmedverkan och delaktighet lyfts fram i flera lagar; t.ex. Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30), Patientlagen (2014:821) och Patientsäkerhetslagen (2010:659). Medverkan behöver finnas på alla nivåer i hälso- och sjukvårdssystemet, även när det gäller strategisk ledning och styrning.

Syfte

Syftet med invånar-, patient- och närståendemedverkan är att de medverkandes erfarenhetsbaserade kunskaper ska bidra till en mer kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv vård och i förlängningen en bättre hälsa.

Denna rutin ska skapa förutsättningar för att utveckla hälso- och sjukvårdens kvalitet med fokus på värde för invånare, patienter och närstående. Rutinen understryker vikten av samskapande tillsammans med dem vi är till för med en ömsesidig respekt för varandras kunskap. På så sätt byter vi perspektiv från organisation till relation och från reaktiv vård till att stärka hälsan och individens egenkraft.

Arbetsformer

Det ska om möjligt vara mer än en företrädare i en gruppering, projekt eller liknande för att på så vis utjämna maktbalansen och få tillgång till fler perspektiv.

Den enhet som är uppdragsgivare för aktiviteten som omfattar invånar-, patient- eller närståendemedverkan ansvarar för administration och stöd till de medverkande såsom introduktion till uppdraget, upprättande av en överenskommelse samt utvärdering av uppdraget.

Det är viktigt att de medverkande får en bra introduktion till uppdraget. Introduktionen ska innehålla information om syfte och uppdragets karaktär, en beskrivning av det sammanhang där medverkan sker, vilken roll den medverkande har och vad som förväntas av denne. Introduktionen ska skapa möjlighet till diskussion, reflektion och leda till samförstånd kring uppdrag och syfte.

Arvode och resor

Invånar-, patient- eller närståendeföreträdare skall erbjudas arvode och reseersättning enligt ersättningsmodell nedan. Uppdragsgivaren står för kostnaden och ansvarar för administration av utbetalningen.

Rekrytering

Invånar-, patient- och/eller närståendeföreträdaren rekryteras samtidigt som övriga personer i gruppen. I de fall en arbetsgrupp redan har påbörjat sitt arbete ska invånar-, patient och/eller närstående rekryteras så snart som möjligt. Rekrytering kan ske via [Levande bibliotek](#) via patient- och närståendeorganisation eller via andra former som är tillämpliga i det enskilda fallet.

Levande bibliotek

Levande bibliotek är en "resursbank" bestående av personer med egen erfarenhet av hälso- och sjukvården som invånare, patient eller närstående som anmält intresse av att vara med och utveckla denna. I Region Östergötland kallar vi deltagarna för erfarenhetsresurser. Vid önskemål om kontakt med lämplig erfarenhetsresurs används mallen "Verksamhetsförfrågningar Levande bibliotek". Se länkade dokument.

[Samordningsfunktionen](#) för Levande bibliotek har i uppdrag att administrera det Levande biblioteket och ge stöd till både uppdragsgivare och medverkande i olika frågor som rör invånar-, patient- och närståendemedverkan och ansvarar för regionövergripande sammanställningar av t.ex. antal inkomna intresseanmälningar, typer av uppdrag och utvärderingar. I uppdraget ingår även att bistå i rekrytering av och stöd till patient- och närståendeföreträdare som deltar inom regionala programområden (RPO) i sydöstra sjukvårdsregionen.

Överenskommelse

Inför varje uppdrag ska en överenskommelse skrivas mellan ansvarig uppdragsgivare och den medverkande. Överenskommelsen ska innehålla en beskrivning av uppdrag, tidsåtgång och ersättning. Det är viktigt att noga uppskatta tidsåtgång för möten och eventuellt arbete utanför mötestid eftersom det ligger till grund för ersättningen. Överenskommelsen upprättas med stöd av mallen "Överenskommelse mellan uppdragsgivare och invånar-, patient- och närståendeföreträdare". Se länkade dokument.

Uppföljning

Efter varje genomfört uppdrag ska uppdragsgivaren genomföra en utvärdering tillsammans med de medverkande. Återkoppling kring vad uppdraget ledde till, vad som planeras vidare och betydelsen av personernas medverkan är viktigt.

I de fall rekrytering har skett via Levande bibliotek följer samordningsfunktionen upp respektive uppdrag med ansvarig uppdragsgivare och medverkande erfarenhetsresurser.

Modell för ersättning

Region Östergötland följer den ersättningsmodell för patient- och närståendemedverkan som är beslutad inom nationellt och sjukvårdsregionalt system för kunskapsstyrning hälso- och sjukvård och som bygger på prisbasbelopp.

Ersättning vid invånar-, patient- och närståendemedverkan består av skattepliktigt arvode och reseersättning. Ersättningen baseras på hur uppdraget är beskrivet i ”Överenskommelse mellan uppdragsgivare och invånar-, patient- och närståendeföreträdare”.

Ersättning

För medverkan i möten/aktiviteter utgår ersättning enligt modellen med:

- 3,6 procent av prisbasbelopp för heldag (mer än fyra timmar inklusive eventuell färdtid)
- 1,8 procent av prisbasbelopp för halvdag (mellan två till fyra timmar inklusive eventuell färdtid)
- alternativ för kortare insatser: 0,9 procent av prisbasbelopp för kortare insatser, (upp till två timmar inklusive eventuell färdtid) eller 0,5 procent av prisbasbelopp/timme

Exempel, för 2023 motsvarar detta:

- 1890 kronor för heldag
- 945 kronor för halvdag
- 473 kronor för kortare insatser alternativt 263 kronor/timme.

Med möten menas såväl fysiska möten som distansmöten via telefon eller video.

För ersättning av möte/aktivitet inkluderas i normalfallet även för- och efterarbete enligt uppdragsbeskrivningen. Vid behov kan överenskommelse om ersättning för extra för- och/eller efterarbete göras.

Inkomstbortfall ersätts inte utöver ersättning enligt ovan.

Ersättning utgår inte vid allmänna öppna möten av informationskaraktär eller till anställd i en förening eller organisation där uppdraget ingår i tjänsten.

Vid samtidig ersättning från Försäkringskassan kontaktar patienten/den närstående Försäkringskassans handläggare för aktuella regler.

Reseersättning

Reseersättning utgår. Resor ska bokas med god framhållning och i möjligaste mån ska billiga och miljövänliga alternativ nyttjas. Bilersättning utbetalas enligt Skatteverkets regler. Eventuell biljett/parkeringsavgift ska styrkas med kvitto.

Utbetalning

Vid utbetalning av ersättning ska [blankett 01178-v.8.0 Utbetalningsunderlag Lön](#) användas. Nya uppdragstagare uppmanas att anmäla sitt kontonummer till Nordea, se [Information till uppdragstagare](#).